

**Н.Рахманов атындагы орто мектебинин 5-классынын окуучуларынын
орто мектептин окуу шарттарына ыңгайлашуусуна**

Тактама кат

5-класста класстык-жалпылоо контролдоо жыйынтыгы жөнүндө

Планга ылайык, окуучулардын билиминин сапатын, класстык жамааттын калыптануу деңгээлин, окуучулардын адаптация деңгээлин контролдоо максатында 1-29-октябрь 2022-жылы 5-класста класстык-жалпылоочу көзөмөл жүргүзүлгөн.

Тема:"5-класстын окуучуларынын орто мектептин окуу шарттарына ыңгайлашуусу"

Максаты: орто звенодогу окутуу шарттарына мектеп окуучуларын адаптациялоодо окуучулардын жекече өзгөчөлүктөрүн жана инсандык сапаттарын эсепке алуу, зоналардын түзүлүшү, окуучулардын окуу жүктөмүн нормалдаштыруу шарттары, предметтик мугалимдер тарабынан окуучуларга талаптардын бирдиктүүлүгү, окуучулардын жекече өзгөчөлүктөрүн эсепке алуу;

Контролдун жүрүшүндө төмөнкү иштер жүргүзүлдү:

1. Жылдын башында орус тили болгон математика боюнча кирүү сынактарынын жыйынтыгы талданды.
2. Сабактарга катышып, анализ жүргүзүлдү.
3. Өткөн окуу жылына салыштырмалуу 5-класстын окуучуларынын билиминин сапатына талдоо жүргүзүлдү.
4. Кыргыз тили жана математика боюнча окуучулардын дептерлерин текшерүү жүргүзүлдү.
5. Окуучулардын күндөлүктөрү текшерилди.
6. Бешинчи класстын окуучуларына сурамжылоо жүргүзүлдү.

7. Окуучулардын мотивация деңгээли боюнча диагностика жүргүзүлдү.

8. Ата-энелерге сурамжылоо жүргүзүлдү.

9. Мугалимдерге сурамжылоо жүргүзүлдү.

Окуу жылынын башында класста 16 окуучу: алардын 8 кыз, 8 бала.

1. Текшерүү иштерин талдоо.

Кыргыз тили жана математика боюнча окуу жылынын башталышына карата жүргүзүлгөн кириш контролдук иштерди талдоо көрсөткөндөй, кыргыз тили боюнча окутуу деңгээли жетиштүү: билимдин сапаты-53,8%, жалпы жетишүүчүлүк-76,9 %. Өткөн жылга салыштырмалуу (жыйынтыктоочу контролдук иш) - жалпы жетишкендиги – 100%, сапаты-58, 3%.

Окуучулар төмөнкү орфографиялык көп ката кетиришти. Математика боюнча текшерүү иш жетиштүү билим деңгээлин көрсөттү. Жалпы окуу көрсөткүчү – 84,6%, сапаты-53,8%. Өткөн жылга салыштырмалуу (жыйынтыктоочу текшерүү иш) - жалпы жетишкендиги – 100%, сапаты-50%.

Көбөйтүү, натуралдык сандарды бөлүү, теңдемелерди, кыймыл маселелерин чечүү иш-аракеттерин аткарууда окуучулар көп ката кетиришет.

Текшерүүнүн жүрүшүндө класста (математика, кыргыз тили, кыргыз адабияты, технология, англис тили) сабактары өтүлдү

2. Сабактарды талдоо.

Кыргыз тилин окутуу.

Кыргыз тилин 5-класста Эшимбекова А.К. окутат. Сабактарга катышууда мугалим кыргыз тилин өтүүдө бай методикага ээ экендигин, сабактын этаптарында байкалды. Мугалим класста өз алдынча иш-аракет менен балдарды тарбиялайт, жыйынтык чыгарууга жана жалпылоого үйрөтөт. Сабактарда дифференцияланган тапшырмалар колдонулат, лексикалык диктанттар, өз алдынча иштер жүргүзүлөт. Мугалим жалпы окуу көндүмдөрүн жана көндүмдөрүн калыптандыруу боюнча иш жүргүзөт: өз оюн так айтуусу, суроолорго толук жооп берүүсү, талдоо жөндөмдүүлүгү. Программага ылайык, башталгыч мектепте Орфография жана пунктуация боюнча үйрөнгөн материалды

кайталоо жүргүзүлөт. Мугалим сабактарда жакшы ниет жана кызматташтык атмосферасын түзөт. Окуучулар класста активдүү, толук жооп беришет.

Математиканы окутуу.

5-класста математиканы Намазбекова А.Б. окутат. Сабакта мугалим пландаштыруу жана сабактарды өткөрүү ыкмаларын мыкты өздөштүргөнүн көрсөттү. Бул үчүн окутуунун жана контролдоонун ар кандай формаларын жана методдорун колдонуп, керектүү зоналарды түзөт. Мугалим окуу материалын так түшүндүрөт, сабактын бардык этаптарына убакытты рационалдуу бөлүштүрөт. Мугалим окуучулардын жаш өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен, ошондой эле предметке болгон кызыгуусун арттыруу максатында сабактын башында математикалык жагымдуу маанайды оозеки эсептөө менен жүргүздү. Класстагы окуучулар ынтымактуу, тартиптүү. Мугалим сабак учурунда эс алуу гимнастикасын өткөрдү.

Англис тилин үйрөтүү.

5-класста англис тилин класстын класс жетекчиси Карыпбаева Г.Б. окутат. Сабак методикалык жактан бай. Мугалим сабакта сабактын ар кандай түрлөрүн жана формаларын, көрсөтмө куралдарды абдан көп колдонот. Мугалим тарабынан текст боюнча иш билгичтик менен курулган, сабакта туура айтуу, окуу, которуу көндүмдөрү иштелип чыккан. Класста окуучулардын баары эле активдүү эмес. Айрымдардын жөн отургандары да болду.

Сабактын структуралары бири-бири менен логикалык жактан байланышкан. Дене тарбия тынымы өз убагында өткөрүлдү. Үй тапшырмасы түшүндүрмө менен берилет.

Технологияны окутуу.

5-класста технологияны Шакулов К.Дж. окутат. Мугалим сабактарды өткөрүүнүн методикасын билет, окутуунун ар кандай формаларын жана методдорун колдонот. Мугалим балдарды сабакта өз алдынча иштөөгө көндүрөт, нускамалар так берилет, көрсөтмө куралдар жетиштүү колдонулат.

3. Өткөн окуу жылына салыштырмалуу 5-класстын окуучуларынын билим сапатын талдоо.

Талдоо көрсөткөндөй, өткөн жылга салыштырмалуу дээрлик бардык предметтер боюнча билимдин сапаты төмөндөгөн: орус тили – 8% га, адабият – 17% га, математика – 8% га, англис тили – 5%га, ИЗО – 23%, технология – билимдин сапаты ошол эле деңгээлде калды , музыка – 7% га, дене тарбия – 23% га төмөндөдү.

5-класста окуучулардын билим сапатынын төмөндөшү башталгыч жана орто мектепте көрүнүп келгендей актуалдуу көйгөйлөрдүн бири.

4. Кыргыз тили жана математика дептерлерин текшерүү.

5-класста кыргыз тили боюнча дептерлерди текшерүүнүн жыйынтыгы боюнча талдоо

Текшерүүнүн максаты:

- мугалимдердин дептер текшерүү нормаларын аткаруусу;
- жазуу иштеринин таризделишинин тууралыгы;
- бирдиктүү орфографиялык режимди сактоо;
- каталардын үстүнөн иштөөнүн болушу (жоктугу) ;
- кол жазмасынын тууралыгы;
- класстык жана үй жумуштарынын көлөмүнүн дал келиши.

5-класстын окуучуларынын кыргыз тили боюнча жумушчу дептерлери текшерилди.

Окуучулардын саны: 16

Текшерүүгө берилди: 14 дептер

Жалпысынан бирдиктүү орфографиялык режим сакталат. Бардык эле окуучулардын мукабасында жазуу бирдей аткарылган эмес (7 окуучу бирдей). Дептерлер тыкан болушу керек, сыртында , бул толук аткарылат. Көпчүлүк окуучулар дептерлерге тыкан, түшүнүктүү кол жазма менен жазышат.

"Көнүгүү..." деген сөз толугу менен жазылышы керек. Мугалим бул эреженин аткарылышын көзөмөлдөшү керек.

Класстык жана үй жумуштарынын көлөмү, класстык иштердин ар түрдүүлүгү жана анын көлөмү, үй жумуштарын аткаруунун жетиштүүлүгү жана толуктугу жалпысынан нормага ылайык келет.

Текшерүүнүн жыйынтыгы боюнча дептерлер такай текшерилип турганы аныкталган. Жалпысынан, дептерлерди текшерүү абалы канааттандырарлык.

Маалымкатта баяндалган текшерүүнүн жыйынтыктарын эске алуу менен окуучулардын окутуу деңгээлин жакшыртуу максатында мугалимге төмөнкүлөр сунушталды:

1. Окуучулардын дептерлерин сапаттуу текшерүү.
  2. Окуучулардын дептерлерине жазууларды жана жазуу иштерин тариздөөнү бир түрдүү жана туура аткарууну талап кылууга ("мектеп документтерин жүргүзүүнүн бирдиктүү орфографиялык режиминин" негизинде).
  3. Системалуу каталар боюнча иштерди жүргүзүү.
  4. Маалымкатта көрсөтүлгөн сын-пикирлерди четтетүү
- 5-класста математика боюнча дептер текшерүү жыйынтыгы боюнча маалымат

Текшерүүнүн максаты:

- ✓ мугалимдердин дептерлерди текшерүү нормаларын аткаруусу;
- ✓ жазуу иштеринин таризделишинин тууралыгы;
- ✓ бирдиктүү орфографиялык режимди сактоо;
- ✓ каталардын үстүнөн иштөөнүн болушу (жоктугу) ;
- ✓ дептердин кол жазмасынын тууралыгы;
- ✓ класстык жана үй жумуштарынын көлөмүнүн дал келиши.

5-класстын окуучуларынын математика боюнча иш китептери текшерилди.

Окуучулардын саны: 16

Текшерүүгө берилди: 13 дептер

Анализ көрсөткөндөй, дептерлер мугалим тарабынан үзгүлтүксүз текшерилип, баалар объективдүү коюлат. Бардык эле окуучулар ишти тыкан уюштурушпайт (Айыпова А., Асанбеков Н.). Дептерлерде даталар коюлуп, бирдиктүү орфографиялык режим сакталат. Дептердин негизги бөлүгү жакшы көрүнүшкө ээ: тыкан, мукабаларда, катасыз аты-жөнү жазылган. Класс менен үй тапшырмасынын ортосунда бир аз боштук бар.

Класстык жана үй жумуштарынын көлөмү, үй жумуштарынын жетиштүүлүгү жана толуктугу нормага ылайык келет.

Жалпысынан, дептерлерди текшерүү абалы жакшы.

Маалымкатта баяндалган текшерүүнүн жыйынтыктарын эске алуу менен окуучулардын окутуу деңгээлин жакшыртуу максатында мугалимге төмөнкүлөр сунушталды:

- Каллиграфия боюнча ишти үзгүлтүксүз негиздөө, дептерлерди текшерүүдө окуучулардын каллиграфиясын көзөмөлдөө талап кылынат ("мектеп документтерин жүргүзүүнүн бирдиктүү орфографиялык режиминин" негизинде).
- Системалуу каталар боюнча иштерди жүргүзүү.

5. Окуучулардын күндөлүктөрүн текшерүү.

Мектеп ичиндеги көзөмөлдүн планына ылайык, 5-класстын окуучуларынын күндөлүктөрү текшерилди.

Контролдоонун максаты: бирдиктүү орфографиялык режимди жана күндөлүк жүргүзүү эрежелерин аткаруу, текшерүүнүн мезгилдүүлүгү, 2022-2023-окуу жылынын чейрегинин жыйынтыгы жөнүндө күндөлүк аркылуу ата-энелерге маалымдоо.

5-класстын класс жетекчиси: Карыпбаева Гүлзада Бейшенбековна

1. Күндөлүктүн болушу тизме боюнча окуучулардын саны 16

текшерүү учурунда күндөлүктөрдүн саны 13

2. Окуучулардын күндөлүк менен иштеши

Титулдук баракты толтуруу (61,5%)

Предметтик мугалимдер жөнүндө маалыматтарды толтуруу. (46%)

Жума боюнча графиктин бардыгы эле боло бербейт. Үй тапшырмасын жазуу баарында эле толтурулган эмес.

Журналдын тыкандыгы, анын сырткы көрүнүшү жакшы.

3. Мугалимдердин жана класс жетекчисинин иши

Билимдин жыйынтыктоосу бааланат

Чейректик баа коюлган

Күндөлүктүн жүргүзүлүшүн контролдоо

4. Ата-эненин көзөмөлү

5. Жуманын аягында ата-энесинин колу бар. Бардык жума үчүн кол коюлган. (38, 4%)

"Жетишкендиктери жөнүндө маалымат" бөлүмүндө ата-энелердин колтамгасынын болушу +

Сунуштар

1. Класс жетекчисине:

- "Күндөлүктөрдү толтурууга талаптарды" окуп жаткандарга (класстык сааттарда) жана алардын ата-энелерине (ата-энелер чогулушунда) кайра жеткирүү;

- окуу чейрегине жана жума бою графиктин жазылышын көзөмөлдөө;

- күндөлүктөрдүн толтурулушун контролдоо;

- бардык окуучулар тарабынан Күндөлүктөрдү туура, тыкан толтурууга жетишүү (күндөлүктү жөнөкөй карандаш менен толтурууга жол бербөө).

2. Предметтик мугалимдерге:

- окуучулардын күндөлүгүнө өз убагында баа коюуга.

6. Бешинчи класстын окуучуларынын "окуучулардын окууга болгон мамилеси" сурамжылоосу

Сурамжылоо көрсөткөндөй, сурамжылоого катышкан 12 окуучунун ичинен дээрлик бардыгы дене тарбияны, 5 окуучу математиканы, 4 окуучу кыргыз тилин, 2 окуучу информатиканы, 1 технология, 1 окуучу сүрөттү жактырышат. Эки окуучу кыргыз тили жана адабияты боюнча кыйналат, 5 окуучуга жакпаган бардык предметтер жагат. 7 окуучу 5-класста кыйналышкан жок. Орточо алганда, 5-класстын окуучулары үй жумуштарын аткарууга 1 саат сарпашат.

Бул сурамжылоодо көрүнгөндөй: көпчүлүк окуучулар үй тапшырмасы нормадан ашпайт деп эсептешет. Окуучулардын 69% үй тапшырмасын даярдоодо ата-энелерден жана мугалимдерден жардам сурашат. Калгандары өз алдынча аткарышат жана аракет кылышат.

7. Окуучулардын билим деңгээлинин диагностикасы.

Окуучулардын мектептеги мотивациясын аныктоо максатында "бешинчи класстын окуучуларынын мотивациясы жана адаптациясы" тести өткөрүлдү. Окуучуларга жүргүзүлгөн сурамжылоо боюнча мектеп адаптациясынын беш деңгээлин аныктайт: өтө жогорку деңгээл (41-48 балл), жогорку деңгээл (33-40 балл), нормалдуу орточо (25-32 балл), төмөндөтүлгөн деңгээл (15-24 балл), төмөн деңгээл (5-14 балл). Сурамжылоонун жыйынтыгына ылайык окуучулардын 8,3 % (1 окуучу) мектептик мотивациянын жогорку деңгээлине ээ, 50 % (7 окуучу) – мектептик мотивациянын нормалдуу орточо деңгээлине, 41,7% (5 окуучу) – мектептик мотивациянын төмөндөгөн деңгээлине ээ.

Кадимки орто деңгээл - мектептеги мотивация жакшы экендиги байкалган. Мектептеги мотивациянын орточо көрсөткүчтөрүндө бала мектепке жакшы мамиле кылат; окуу материалын түшүнөт; программада негизги нерсени өздөштүрөт; типтүү милдеттерди өз алдынча чечет; тапшырмаларды, көрсөтмөлөрдү аткарууда кунт коюп угат, бирок контролду талап кылат; сабактарга кызыгуу менен даярданган, тапшырмаларды аткарган; класстагы көптөгөн балдар менен дос.

Мектептеги мотивациянын төмөнүн көрсөткөн балдар мектепке карата оң көз карашта, бирок мектеп мындай балдарды класстан тышкары иштерге тартат. Мындай балдар мектепте өздөрүн жакшы сезишет, булар достору менен, мугалими менен баарлашуу үчүн мектепке көп барышат. Мындай балдардын таанып-билүү мотивдери анча-мынча калыптанган жана окуу процесси аларды анча кызыктырбайт.

Сурамжылоонун жыйынтыгына ылайык, окуучулардын 22,3% окууга мотивацияга ээ (окууга кызыктуу, окугум келет), ал эми 54.2% окууга кырдаалдык кызыкчылыкка ээ (окуганды жакшы көрөм, жакшы баа алганды жакшы көрөм).

Ошентип, бул тест боюнча деңгээли төмөн балдар мектепке туруксуз көнүү абалында болушат. Алар чоңдордун көзөмөлүнө жана жардамына муктаж жана "тобокелдик тобун" түзөт. Бул балдар окууда кыйынчылыктарга туш болушат: алар окуу иш-аракеттерин аткара алышпайт, классташтары менен баарлашууда, мугалим менен болгон мамилесинде көйгөйлөргө туш болушат.

8. Ата-энелердин сурамжылоосу.

Сурамжылоо көрсөткөндөй, 10 ата-эненин 4өө (ата-эне) англис тили боюнча үй тапшырмасын аткарууда окуучулар кыйынчылыкка туш болууда деп эсептешет. 4 ата-эне балдары үй жумуштарын аткарууда кыйынчылыкка кабылбайт деп эсептешет. 6 ата-эне сабактарды балдары орточо эле кабыл аларын, 3 – үй тапшырмасын аткаруу үчүн убакыт жетишсиз, 2 – убакыт орто жетиштүү, мугалимдердин 5-класста ар бир предметти ар башка мугалим бергендиги менен байланыштырат. 3 ата-эне балдары мугалимдин кошумча жардамына муктаж деп эсептешет .

9. Мугалимдердин сурамжылоосу.

Бул сурамжылоо көрсөткөндөй, 5 мугалим окуучулар менен баарлашуунун демократиялык стилин жактырышат. Көбүнчө 5-класстын окуучулары менен иштөөдө мугалимдер төмөнкү иш формаларын жана ыкмаларын тандашат: оюн, топтордо иштөө, сабак-саякат, визуалдык, баарлашуу, баяндоо; педагогикалык технологиялар: коммуникативдик, оюн, инсанга багытталган, МКТ.

Көпчүлүк педагогдор окуу мотивациясын өнүктүрүү үчүн төмөнкү жолдор ийгиликтүү деп эсептешет: өзүн-өзү баалоо, өз ара баалоо, мактоо. Сабактарда өз алдынча иштөө негизинен 30-40% түзөт. Дээрлик бардык мугалимдер сабакта ой жүгүртүүнү, өзүн-өзү баалоону жана өз ара баалоону колдонушат.

Жалпы жыйынтыктар:

Мониторинг, сабактарды талдоо, предметтер боюнча дептерлерди текшерүү, окуучуларды, ата-энелерди, мугалимдерди сурамжылоо боюнча төмөнкү тыянактарды чыгарууга болот::

1. Окуучулардын 60% 5-класска ылайыкташкан.
2. Дээрлик бардык 5-класстын окуучулары негизги мектептин сабактарын окууга даяр.

3.Көпчүлүк окуучулар окуунун зарылдыгын түшүнүшөт.

4.Предметтер боюнча үй тапшырмаларынын көлөмү нормадан ашпайт.

5.5-класста окуткан мугалимдер предметти, окутуу методикасын жакшы билишет.

6.Мугалимдер окуучулардын жаш курагына жана психологиялык-педагогикалык өзгөчөлүктөрүн эске алат.

7.Жалпы окуу жана предметтик көндүмдөрдү калыптандыруу боюнча иштер жүргүзүлүүдө.

8.Класстык жамааттын калыптануу деңгээли жетиштүү.

Сунуштар:

Класстык-жалпылоочу көзөмөлдүн жыйынтыктарынын негизинде:

Бардык предметтик мугалимдерге окуучулар менен иштөөдө мультимедиялык технологияларды киргизүү менен инсанга багыттап окутуу.

Бардык предметтик мугалимдер сабактын окуу убактысын сарамжалдуу пайдаланышат.

5-класста иштеген мугалимдерге бирдиктүү орфографиялык режимди сактоого көзөмөлдү күчөтсүн.

Окуучулардын жаш өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен, билим берүүнүн ар кандай ыкмаларын колдонуу.

Ак ниеттүүлүк менен сабактарга даярдануу жана аларды натыйжалуу өткөрүү.

Окуучулардын ыңгайлуу адаптацияланышы үчүн билим берүү процессинде балдарга жекече мамиле жасоо; алардын окуу жетишкендиктеринин натыйжаларын үзгүлтүксүз жана объективдүү баалоо.

Дене тарбия көнүгүүлөрүн жасоо, желдетүү режимин сактоо милдеттүү.

Текшерүү журналга үй тапшырмасын окугандардын жазуу.

Окуучулардын күндөлүктөрүнө предмет боюнча белгилерди коюу.

Класс жетекчиси класстагы окуучулар боюнча ишти улантат.

Мектеп директору : Дюшенбаева С.Э.

Окуу-тарбия боюнча директордун орун басары: Намазбекова А.Б.

